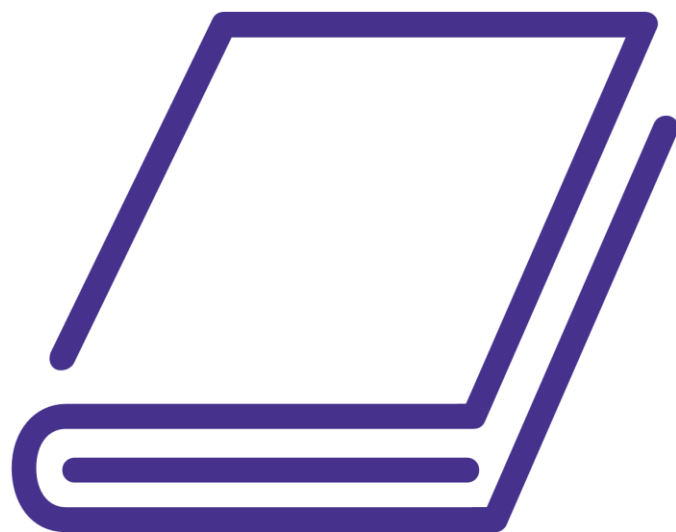

Kortlægning af aktuel dansk forskning i antisemitisme

September 2022

Udgivet af Uddannelses- og Forskningsstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
Tel.: 7231 7800
ufs@ufm.dk
www.ufm.dk

Publikationen kan hentes på ufm.dk/publikationer

ISBN (elektronisk publikation): 978-87-93807-57-0

Kortlægning af aktuel dansk forskning i antisemitisme

September 2022

Indhold

1. Indledning	6
1.1 Hovedresultater	7
2. Metode	9
2.1 Tiltag	9
2.2 Bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme	9
2.3 Afgrænsning og udfordringer	10
3. Oversigt over dansk forskning i antisemitisme	12
3.1 Metode	12
3.1.1 Bibliometrisk undersøgelse	13
3.2 Publiceringsomfang af dansk forskning i antisemitisme	14
3.3 Fokusområder i dansk forskning i antisemitisme	16
3.3.1 Finansieringskilder	18
3.3.2 Dansk deltagelse i internationale forskningsprojekter- og netværk	18
3.3.3 Publiceringskanaler	18
4. Fremtidsudsigter for dansk forskning i antisemitisme	20
4.1 Forskerdialog	20
4.2 Forskernes oplevede udvikling af dansk forskning i antisemitisme	21
4.3 Forskernes oplevede udfordringer	22
4.4 Hvor mangler der forskning?	23
4.4.1 Den nye antisemitisme	23
4.4.2 Onlinemiljøer	24

5. Konklusion	26
6. Bibliografi	27
Bilag 1: Spørgeskema	28
Bilag 2: Respondenter	34

1. Indledning

Der rapporteres løbende om antisemitiske hændelser i Danmark. I Rigspolitiets årsrapport om hadforbrydelser er der blevet påvist en betydelig stigning i andelen af hadforbrydelsessager rettet mod jøder. Hvor det i 2018 udgjorde 23 procent af det samlede antal religiøst motiverede hadforbrydelsessager var det i 2020 steget til 41 procent.¹

Antisemitisme findes ikke kun i form af fysisk vold eller hadforbrydelser. Det omfatter også generelle syn og udtalelser, bl.a. grov karikering og stereotypisering af jøder, ofte med konspirative forestillinger om en verdensomspændende jødisk sammensværgelse.²

Forskere ved Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) har påpeget, at den eksisterende forskning på området er begrænset.³ Det gælder både forskning i årsagerne til antisemitisme, hvilke miljøer antisemitismen lever i, samt hvordan den aktuelle antisemitisme er knyttet til f.eks. konflikten i Mellemøsten og anti-zionismen (anfægtelse af staten Israels eksistensret).

På myndighedsniveau mangler der i dag overblik over den aktuelle danske forskning i antisemitisme. Det er afgørende, at de relevante myndigheder får et bedre overblik over den eksisterende viden, så de kan målrette indsatsen mod de udfordringer med antisemitisme, der er i det danske samfund.⁴

Derfor har Uddannelses- og Forskningsministeriet som følge af regeringens Handlingsplan mod Antisemitisme (januar 2022) foretaget en kortlægning af aktuel dansk forskning i antisemitisme. Kortlægningen har til formål at give myndighederne et overblik over eksisterende viden på området, og ligger til grund for en vurdering af behovet for yderligere forskning på området i de kommende år.

Denne kortlægning er udarbejdet i dialog med forskningsinstitutioner og udvalgte forskere på området. I kortlægningen skelnes der mellem forskning i antisemitisme "bredt" og "snævert" defineret (se afsnit 2.2). Dette er for at imødekomme den faglige udvikling og afgrænsning. Denne skelnen giver også et tydeligt indblik i, hvilket fokus forskning i antisemitisme har, og i hvilke forskningsfelter der indirekte arbejdes med antisemitisme og dertilhørende temaer. Kortlægningen har således taget en inklusiv rettere end rigid tilgang til afgrænsningen af forskningsfeltet.

¹ Dette skal forstås i sammenhæng med samlede antal sager. Se Hadforbrydelser i 2020. Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser (November 2021), side 16.

² Kit Stender Pedersen og Rikke Louise Alberg Peters, *Desk Research: Kortlægning af viden om forebyggelse af ekstremisme blandt børn og unge*, Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme (2020), side 26. Se også <https://holocaustremembrance.com/resources/working-definitions-charters/working-definition-antisemitism>

³ Handlingsplan mod antisemitisme (Januar 2022), side 10.

⁴ Handlingsplan mod antisemitiske (Januar 2022), side 10.

Definition af antisemitisme

Selvom der ikke er faglig konsensus om, hvad antisemitisme indebærer, anvender regeringens Handlingsplan mod Antisemitisme fra 2022 den bredt anerkendte arbejdsdefinitionen fra International Holocaust Remembrance Alliance (IHRA):

"Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund."

Denne definition ligger således til grund for kortlægningen af dansk forskning i antisemitisme.

Kilde: <https://www.holocaustremembrance.com/da/resources/working-definitions-charters/ihras-arbejdsdefinition-af-antisemitisme>

1.1 Hovedresultater

Opsummeret viser kortlægningen af aktuel dansk forskning i antisemitisme følgende:

- I Danmark findes der meget lidt aktuel forskning i antisemitisme, og det eksisterer ikke som særskilt forskningsområde.
- Der findes aspekter af forskning i antisemitisme under andre forskningsfelter, blandt andet Holocaust og folkedrabsstudier, diskrimination og menneskerettigheder
- Målt på publiceringsvolumen er der siden 2017 identificeret i alt 119 forskningspublikationer, der bredt omhandler antisemitisme. Heraf havde 19 forskningspublikationer "antisemitisme" eller et tilsvarende begreb (f. eks "jødehad" eller "discrimination + jews") i titel, abstract eller nøgleord (keywords). Tallene er baseret på en bibliometrisk undersøgelse og en spørgeskemaundersøgelse.
- Der findes ingen centre, grupper eller netværk, der konsoliderer forskningen eller samler forskere ved danske forskningsinstitutioner.
- Ifølge respondenterne, er der mangel på forskningsbaseret viden om den nye antisemitisme, som formodes udbredt ved den ekstreme venstrefløj og i visse muslimske, særligt ekstremistiske islamitiske, miljøer.
- Der har været få danske forskningsprojekter, der berører temaer som konspirationsteorier og online sprogbrug, hvor antisemitisme indgik som undertema. Eu-

ropa-kommissionen har for nyligt foretaget en undersøgelse af stigende antisemitisme online i Frankrig og Tyskland.⁵ Der efterspørges blandt danske forskere, mere forskning i antisemitismen online.

Begrænset viden og forskning?

I 2015 fremhævede seniorforsker Cecilie Felicia Stokholm Banke ved DIIS status og udfordringer på forskning i antisemitisme:

"Forskning i den aktuelle antisemitisme, hvad den skyldes, hvor den findes, og hvordan den er knyttet til henholdsvis den historiske antisemitisme, til mellemøstkonflikten og til anti-zionismen er derimod mere beskeden. For hvor meget hænger det gamle europæiske jødehad sammen med de uoverensstemmelser, der er i dag omkring konflikten mellem Israel og Palæstina? Og er kritik af Israel det samme som antisemitisme? Hvor går grænsen? Netop disse forhold er der et grundlæggende behov for at få en større klarhed omkring, og derfor rejser medierne spørgsmålene efter hver gang, jøder bliver angrebet – i Paris 2015, i Bruxelles 2014 og i Toulouse i 2012: Hvad skyldes denne nye bølge af antisemitisme? Hvor kommer den fra? Hvem begår disse overgreb? Og hvorfor?"

Kilde: Cecilie Felicia Stokholm Banke, 'Antisemitismen har ikke været større siden 1945', DIIS Comment (Januar 2015). Se <https://www.diis.dk/publikationer/antisemitismen-ikke-vaeret-stoerre-siden-1945>

⁵ *The rise of antisemitism online during the pandemic. A study of the French and German content.* European Commission (April, 2021)

2. Metode

Kortlægningen af aktuel dansk forskning i antisemitisme er opbygget omkring en række definitioner, afgrænsninger og operationaliseringer af, hvad forskning i antisemitisme er og kan forstås som.

Denne kortlægning omfatter *aktuel dansk* forskning i antisemitisme. Dette er operationaliseret ved, at dansk forskning i antisemitisme forstås som forskning i antisemitisme ved danske forskningsinstitutioner, og aktuel dansk forskning er afgrænset til at være forskning i antisemitisme de sidste fem år (siden 2017).

Kortlægningen er kvalitativt funderet. Metodevalget skyldes dels, at forskning i antisemitisme er for begrænset til, at der kan foretages kvantitative analyser og dels, at forskning i antisemitisme primært ikke er et forskningsfelt i sig selv, men i stedet falder under andre forskningstemaer- og felter.

2.1 Tiltag

Kortlægningen af aktuel dansk forskning i antisemitisme er operationaliseret gennem tre konkrete tilgange: En spørgeskemaundersøgelse, en bibliometrisk analyse og forskerdialoger.

Spørgeskemaundersøgelsen er baseret på et spørgeskema, hvor de enkelte institutter på danske forskningsinstitutioner, har indmeldt årsværk, igangværende projekter, finansieringskilder mv. Efter aftale med Danske Universiteter blev spørgeskemaet sendt direkte til udvalgte fakulteter (eller tilsvarende) ved de danske universiteter og andre forskningsinstitutioner. Professionshøjskoler og øvrige forskningsinstitutioner har også modtaget spørgeskemaet.

Forskning i antisemitisme er primært udbredt på de humanistiske og samfundsvidenskabelige fagområder. Derfor er henvendelserne målrettet til institutioner og fakulteter her. Ikke alle danske universiteter og forskningsinstitutioner har modtaget spørgeskemaet, da det er vurderet, at visse institutioner kan udelukkes, som eksempelvis de sundhedsfaglige fakulteter og Danmarks Tekniske Universitet (DTU).

Spørgeskemaet fremgår af bilag 1 og respondenter af bilag 2.

Metoden for den bibliometriske analyse og forskerdialogerne er beskrevet i hhv. kapitel 3 og kapitel 4.

2.2 Bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme

For at imødekomme den faglige kompleksitet, snitflader og integration på tværs af fagområderne, anvender kortlægningen en hhv. 'bred' og 'snæver' forståelse af forskning i antisemitisme.

Den **brede** forståelse omfatter forskning i antisemitisme, hvor forskningen falder ind under større og bredere tematikker. Antisemitisme er her et undertema i større eller mindre grad og fungerer som en del af et projekt. Dette kan eksempelvis være forskning i brede temaer som 'diskrimination', 'online-sprogbrug', 'mellemøststudier' eller 'racisme'.

Den **snævre** forståelse skal derimod forstås som forskning i antisemitisme *par excellence*. Dette omfatter altså forskning, hvor antisemitisme ikke er et undertema, men et hovedfokus i sig selv, og hvor forskningen ikke indgår i større forskningsprojekter rettet mod noget andet. Det kan bedst eksemplificeres som forskning, hvor antisemitisme indgår i publikation- eller projekttitel.

Ved vurdering af enkelte publikationer er den snævre forståelse anvendt ved, at antisemitisme eller tilsvarende termer (f. eks. "jødehad" eller "jews + discrimination") fremgår af titel, abstract eller nøgleord (keywords) i pågældende publikation.

Bredt definerede publikationer blev identificeret ved, at publikationens fokus eller tema, bl.a. angivet i titel, keywords eller abstract, omhandlede omkringliggende områder som holocaust, diskrimination eller jødisk identitet, men som var rettet mod den jødiske oplevelse og dermed havde antisemitisme eller jødehad som et underlæggende tema i større eller mindre grad. Bredt definerede publikationer er således dem, der ikke kunne identificeres som snævre, men blev relevansvurderet til at være relateret til forskning i antisemitisme.

2.3 Afgrænsning og udfordringer

I kortlægningen optræder en række faglige og praktiske problemstillinger. I spørgesmaundersøgelsen er det en udfordring, at den er rettet mod bestemte forståelser af, hvad forskning i antisemitisme er og hvordan den enkelte forsker identificerer forskning. Eksempelvis vil en forsker i holocaust ikke nødvendigvis anse sin forskning som forskning i antisemitisme i bred eller snæver forstand.

Den største udfordring har dog været, at aktuel dansk forskning i antisemitisme er yderst begrænset. Der er meget få publikationer, der kan identificeres ud fra den snævre forståelse af forskning i antisemitisme, og antallet af forskere på området, både i forhold til den brede og snævre forståelse, er lille. Således er mange af de seneste års publikationer og aktiviteter foretaget af de samme forskere.

En anden udfordring ved kortlægningen er, at antisemitisme er et begrænset fagområde, som i visse tilfælde falder under andre termer og kategorier som racisme, diskrimination mv. I forskerdialogerne har der samtidig været konsensus om, at der i Danmark ikke findes noget centralt eller organiseret forskningsnetværk om antisemitisme i bred eller snæver forstand. Som en forsker påpeger, er det "fragmenteret og individ-baseret".

En grundlæggende udfordring er derfor at præcisere, hvad præcis forskning i antisemitisme indebærer, da der er meget lidt forskning, hvor antisemitisme i sig selv er i fokus. Der findes derimod forskning i temaer, hvor antisemitisme indgår som et element eller en underdel. Disse temaer er f. eks. diskrimination, holocaust, racisme, ekstremisme eller Israel- og mellemøststudier. Her er det ikke nødvendigvis forskning i selve antisemi-

tisme og det komplicerer feltet. For at indsamle tilstrækkeligt data, har denne kortlægning derfor taget en inklusiv tilgang, hvor forskning i tilstødende eller relaterede temaer (f. eks holocaust) er inddraget i den brede forståelse.

Slutteligt skal det noteres, at Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme vil foretage en analyse af international forskning i antisemitisme, hvorfor denne kortlægning udelukkende fokuserer på forskning i antisemitisme, der foretages ved danske institutioner.

3. Oversigt over dansk forskning i antisemitisme

Oversigten over aktuel dansk forskning i antisemitisme er primært baseret på en spørgeskemaundersøgelse, en bibliometrisk undersøgelse og desk research.

Oversigten viser, at dansk forskning i antisemitisme er et yderst begrænset forskningsområde. Det er nærmest udelukkende forskning, der foretages på det humanistiske fagområde, og forskningen falder oftest under den brede forståelse, hvor antisemitisme udgør en andel af det samlede forskningsprojekt.

Alene baseret på besvarelserne i spørgeskemaundersøgelsen, er der i øjeblikket samlet 1,7 årsværk i den aktuelle danske forskning snævert defineret, og 7,6 årsværk bredt defineret. De angivne årsværk er en summering af flere personer. Hverken i spørgeskemaundersøgelsen eller i forskerdialogen, er der blevet identificeret en forsker, der alene arbejder med antisemitisme, men kun i andre tilstødende områder, hvor antisemitisme udgør en andel.

Samme billede tegner sig i den bibliometriske undersøgelse. Siden 2017 er der identificeret blot 19 publikationer, der kan karakteriseres 'snævert' inden for forskning i antisemitisme, hvor "antisemitisme" eller tilsvarende termer (f. eks. "jødehad" eller "discrimination + jews") fremgår i titel, abstract eller nøgleord (keywords).

På grund af det spinkle datagrundlag er det ikke muligt at påvise tendenser eller udviklinger i feltet, og dette kapitel giver i stedet et helhedsindtryk af publicerings- og aktivitetsvolumen. Dette er særligt tilfældet, da enkelte publikationer kan give store udsving.

3.1 Metode

Vidensgrundlaget for dette afsnit er en spørgeskemaundersøgelse, en bibliometrisk undersøgelse og desk research. Metoderne har komplementeret hinanden, så eventuelle publikationer, der ikke indgik i spørgeskemaundersøgelsen, er fremskaffet i den bibliometriske undersøgelse eller i desk research. Kortlægningen har ikke inddraget en kvantitativ undersøgelse af den historiske udvikling i forhold til publikationer, årsværk mv. grundet feltets begrænsede omfang, samt kortlægningens fokus på aktuel dansk forskning i antisemitisme. Dog er der i en bibliometrisk undersøgelse inddraget forskning siden 2017, som dækker nyligt afsluttet eller igangværende forskning.

3.1.1 Bibliometrisk undersøgelse

Den bibliometriske undersøgelse havde følgende faser: Indhentning af publikationer, sortering (efter type, årstal, institution og om de kunne karakteriseres som bred eller snæver forskning i antisemitisme) og analyse.

Publikationerne blev indhentet ved hjælp af PURE (institutionernes forskningsregistreringsportal), Det Kgl. Biblioteks søgefunktion (REX) samt de institutionelle repositorier (forsknings- og publikationsdatabaser). På grund af det begrænsede publikationsomfang af aktuel dansk forskning i antisemitisme, har det været muligt at foretage en individuel relevansvurdering af hver enkel publikation. Det betyder samtidig, at alment anvendte indikatorer som f.eks. citationer ikke er medtaget, da der er for få publikationer til at påvise egentlige generelle tendenser eller gennemslagskraft.

Ved indhentningen blev der sorteret i type af publikation, hvor kun forskningspublikationer blev medtaget. Reviews, avisbidrag og populærvidenskabelige udgivelser blev frasorteret. Den manuelle indsamling blev også nødvendiggjort af at søgningen i databaserne Scopus og Web of Sciences gav få eller ingen resultater.⁶

Søgetermer i bibliometrisk undersøgelse

Følgende termer blev anvendt i den bibliometriske undersøgelse på hhv. Scopus, Web of Science, PURE, Det Kgl. Bibliotek og repositorierne ved danske forskningsinstitutioner:

"antisemitisme"; "antisemit"; "semitisme"; "semit OG had"; "jødehad"; "had OG jøde"; "diskrimination OG jøde"; "jødediskrimination"; "antijødisk"; "jødedom"; "judaisme"; "jøde OG ekstremisme"; "diskrimination"; "Holocaust"; "racisme OG jøde", "konspirationsteori OG jøde"; "konspiration OG Israel"; "hadforbrydelse OG jøde"; "judaisme OG had"; "judaisme OG diskrimination"; "jøde OG racisme"; "racisme OG judaisme"; "jødeforfølgelse"; "jøde OG forfølgelse"; "folkedrab OG jøde"

Termerne blev også oversat og søgt på engelsk.

Dansk forskning i antisemitisme er udpræget humanistisk, hvor publikationer i høj grad er i form af bøger eller bogkapitler (jf. Figur 3.4). Disse publikationstyper er sværere at opsamle i bibliometriske databaser, og både databaserne Scopus og Web of Sciences anses for at være svage i deres dækning af samfundsfaglig- og humanistisk videnskab.⁷ En manuel bibliometrisk undersøgelse har derfor været fordelagtig taget forskningstemats omfang, volumen og faglige tilhørsforhold in mente.

3.1.1.1 Vurdering af publikationer

For at vurdere, om den enkelte publikation berører antisemitisme i en snæver eller bred forstand, er hver enkelt indsamlet publikation blevet relevansvurderet.

⁶ Søgningen på Scopus og Web of Sciences blev foretaget efter 'affiliation' og relevante søgeterm. Søgningen gik på tværs af 'title', 'author keywords' og 'abstract' og var rammesat inden for 2017-2022.

⁷ A. Martin-Martin, E. Orduna-Malea, M. Thelwall og E.D. López-Cózar, 'Google Scholar, Web of Science, and Scopus: a systematic comparison of citation in 252 subject categories', SocArXiv (August 2018). Se <https://doi.org/10.31235/osf.io/42nkm>

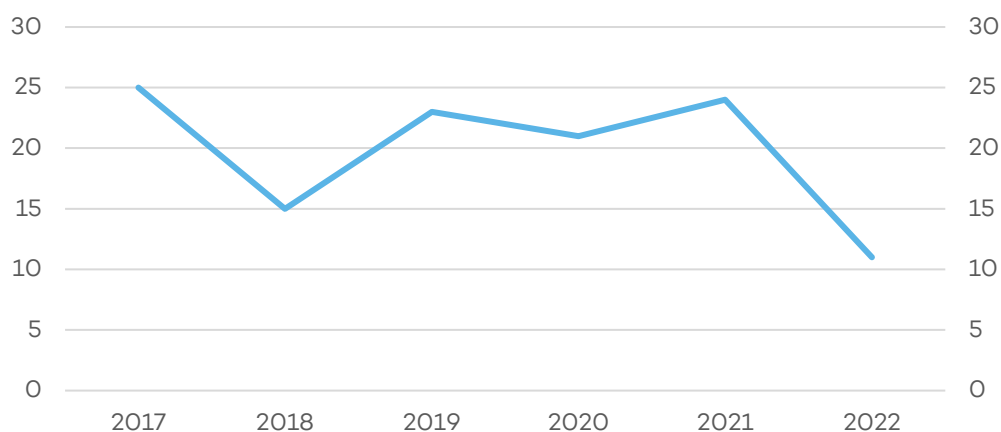
I indsamlingen har mange af resultaterne været udgivelser, hvor antisemitisme nævnes i teksten eller i henvisningerne (fod- eller slutnoter) og derfor ikke nødvendigvis kvalificerer den pågældende udgivelse til at være forskning i antisemitisme. Ligeledes er tilstødende felter som forskning i judaisme⁸ eller Israel-Palæstina konflikten ikke medtaget, medmindre de indebærer et tydeligt fokus på antisemitisme.

3.2 Publiceringsomfang af dansk forskning i antisemitisme

Som det fremgår af nedenstående tabeller, er dansk forskning i antisemitisme et meget begrænset område. Siden 2017 er der udgivet i alt 119 forskningspublikationer i både bred og snæver forstand, hvoraf kun 19 kunne karakteriseres ud fra den snævre definition af forskning i antisemitisme.

Figur 3.1

Antal publikationer (både bredt og snævert defineret) 2017-2022

Anm.: Antal af publikationer for 2022 er indsamlet pr. 2 maj 2022. Der kan derfor forekomme yderligere publikationer i 2022.

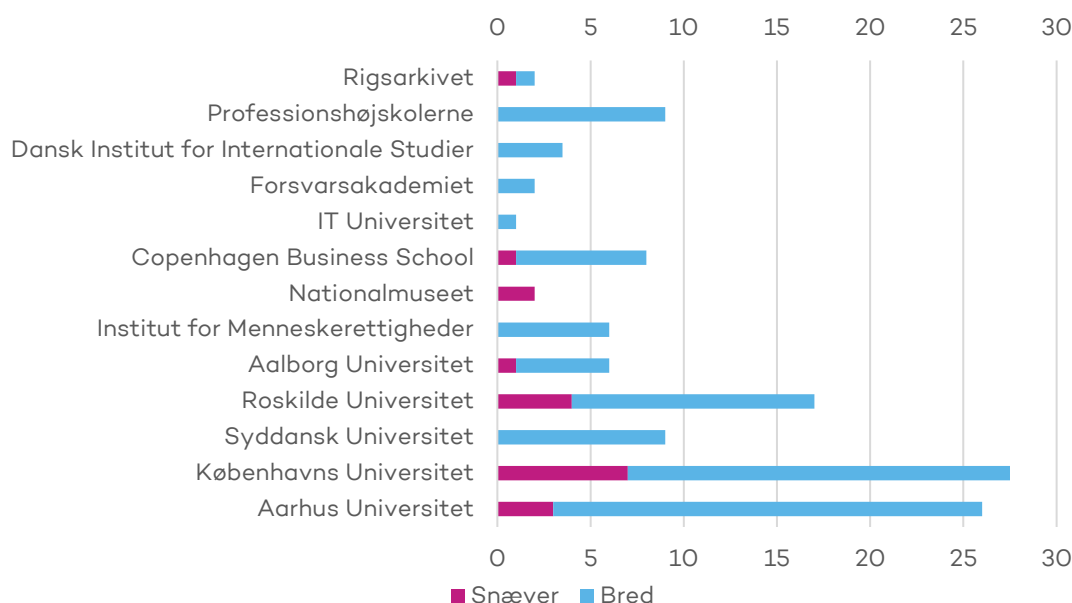
Kilde: Scopus Web of Science, Kgl. Bibliotek, PURE og Institutionelle repositorier. Data Udtrukket april 2022

Publikationsvolumen har siden 2017 været svingende, hvilket kan være forårsaget af, at enkelte udgivelser (eller mangel herpå) vil forårsage store udsving i tendenserne på grund af det lille antal samlede publikationer hvert år. Der har siden 2017 således været mellem 15 og 25 forskningspublikationer årligt om antisemitisme, både bredt og snævert defineret.

⁸ Forskning i jødisk religion

Figur 3.2

Antal publikationer (både bredt og snævert defineret) efter institution 2017-2022

Anm.: Flere institutioner som f. eks DIIS fremgik ikke som mulig 'affiliation' (tilknytning) på bl.a. Web of Sciences. Det skal også bemærkes, at enkelte forskere ofte står bag flere publikationer og dermed udgør en stor andel af den pågældende institutions antal publikationer. Publikationer med flere forfattere fra forskellige danske institutioner, er fordelt herefter (f. eks 0,5 for hver institution ved to forfattere). Ved flerforfatterskaber med udenlandsk deltagelse, er institutionen tildelt en hel publikation (1,0).

Kilde: Scopus Web of Science, Kgl. Bibliotek, PURE og Institutionelle repositorer. Data Udtrukket april 2022

Aktuel dansk forskning i antisemitisme, både bredt og snævert defineret, er primært udbredt ved Københavns Universitet og Aarhus Universitet, som tilsammen står for omtrent halvdelen af alle publikationer på området siden 2017. Begge universiteter er traditionelt de største inden for samfunds-faglig og især humanistisk forskning.

Dansk Center for Holocaust og Folkedrabsstudier

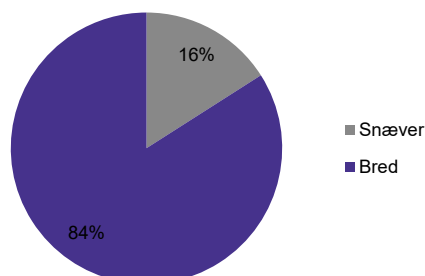
Dansk Center for Holocaust- og Folkedrabsstudier blev oprettet i 2000 efter fremsættelse af udenrigsministeren. Et af dets centrale formål var bl.a. at undersøge, hvad der skete med jøder og andre truede mindretal i Danmark under besættelsestiden. På Finansloven for 1999 var der afsat 3 mio. kr. til oprettelse og drift af centeret, og i aktstykket fremgik en årlig bevilling på 5 mio. kr. til centeret.

Centeret blev lagt under Dansk Institut for Internationale Studier (DIIS) i 2002, og i 2006 blev det lukket. Der blev efterfølgende stadig forsket i- og omkring holocaust ved DIIS, særligt udarbejdelse af undervisningsmateriale og på hjemmesiden folkedrab.dk. Dette var støttet af Undervisningsministeriet (Nu Børne- og Undervisningsministeriet) i forbindelse med den årlige Holocaust dag. Denne bevilling og dertilhørende aktiviteter er nu samlet på aldrigmere.dk.

Kilde: Forskerdialog og <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/199914L00521>

Figur 3.3

Fordeling af brede og snævre definerede publikationer 2017-2022

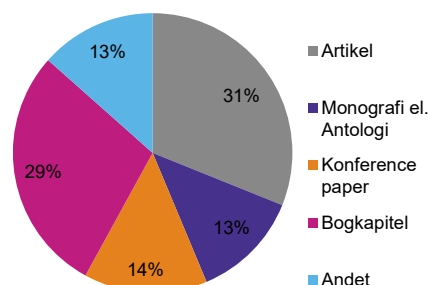

Anm.: Vurderingen af den enkelte publikation er foretaget ved (1) identificering af nøgletermer (f. eks. "antisemitisme" eller "jødehad") i titel, abstract eller nøgleord og (2) en individuel relevansvurdering af den enkelte publikation

Kilde: Scopus Web of Science, Kgl. Bibliotek, PURE og Institutionelle repositorier.
Data Udtrukket april 2022

Figur 3.4

Samlet fordeling af publikationstyper (både bredt og snævert defineret) 2017-2022

Anm.: Ph.d. afhandlinger indgår i "Monografi el. Antologi". "Andet" dækker bl.a. over årlige rapporter

Kilde: Scopus Web of Science, Kgl. Bibliotek, PURE og Institutionelle repositorier.
Data Udtrukket april 2022

Som figur 3.3 viser, udgør snævert forstået forskning i antisemitisme en lille del af den samlede forskning på området. Siden 2017 er der identificeret 19 publikationer i den snævre forståelse, mod 100 i den brede. Det betyder, at kun 16 procent af alle publikationer identificeret i kortlægningen direkte omhandler antisemitisme som et centralt tema eller som hovedfokus.

Selvom der primært publiceres i form af tidsskriftsartikler, som det fremgår af figur 3.4, viser figuren også, at der proportionelt set er en høj andel af publikationer i bog eller bogkapitel form. Denne publikationstendens er med til at besværliggøre brugen af bibliometriske databaser som Scopus og Web of Sciences, der som nævnt er rettet mod artikelpublikationer.

3.3 Fokusområder i dansk forskning i antisemitisme

I den bibliometriske undersøgelse var der kun 15 publikationer, der faldt uden for de humanistiske fagområder. De resterende kom fra hhv. teologi, samfundsvidenskab og jura eller fra 'Andet' fagområde.

Publikationerne har dog tendens til at overlappe på tværs af de enkelte fagfelter. Forskning med afsæt i f.eks. teologiske eller religionsvidenskabelige temaer falder også under eksempelvis forskning i historie. Det er vigtigt at understrege, at forskning i antisemitisme har flere tilstødende temaer og fagområder. Særligt forskning i holocaust og 2.

Verdenskrig er et gennemgående forskningstema, der enten direkte eller indirekte berører antisemitisme. I en individuel gennemgang af titlerne på de indhentede publikationer, kunne der identificeres 39 ud af de samlede 119 publikationer der i titlen omhandlede holocaust, besættelsestiden eller 2. Verdenskrig. Det svarer til 33 procent af alle publikationer siden 2017.

Temaer og fagområder

I spørgeskemaundersøgelsen blev følgende temaer og fagområder nævnt ved den **brede** definition af forskning i antisemitisme:

2. Verdenskrig; Litteratur i Sovjet unionen, Tyskland, Østrig og Østeuropa; Assimilation (og mangel herpå); Dansk-jødisk litteratur; Diskrimination; Diskriminationsret; Euro-pastudier; Fascismestudier; Filosofi; Hadforbrydelser; Historie; Historiebrug (særligt antisemitisme som undervisningsmateriale); Holocaust og folkedrabsstudier; Hybride identiteter; Højreekstremisme; Idéhistorie; Journalistik; Konspirationsteorier; Kulturanalyse; Kultur- og sprogmoder; Litteraturvidenskab; Medie- og kommunikationsforskning; Memory Studies; Menneskerettigheder; Minoritetsrettigheder og beskyttelse; Nationalisme; Omskæring; Politisk had; Politologi; Racisme; Religionsfrihed; Religionssociologi; Religionsvidenskab; Samfund og mangfoldighed; Sociologi; Terrorisme

Der var ikke tilstrækkeligt data til at fremhæve lignende for den snævre definition af forskning i antisemitisme.

Antisemitisme og ekstremisme online blandt børn og unge

I 2020 blev der udgivet en kortlægning af viden om forebyggelse af ekstremisme online blandt børn og unge. Denne kortlægning omfatter også antisemitisme, som noget børn og unge udsættes for på onlineplatforme og sociale medier.

Kortlægningen viste, at antisemitiske udtalelser forekommer på forskellige sociale medier, særligt i ekstremistiske kredse. I højreekstremistiske og nynazistiske onlinefora forekommer ofte konspirationsteorier om jøder. Ligeledes er antisemitismen en del af tankegodset i ekstremistisk islamisme samt i venstreorienteret ekstremisme, hvor jøder identificeres med og holdes ansvarlige for staten Israels handlinger.

Det konkluderes i kortlægningen, at antisemitiske konspirationsteorier og narrativer "trives i bedste velgående på ekstremistiske fora, hvor de ved hjælp af memes, opslag og i kommentarspor bliver båret frem og medvirker til en normalisering af ekstremistiske og hadefulde narrativer."

Kilde: Kit Stender Pedersen og Rikke Louise Alberg Peters, *Desk Research: Kortlægning af viden om forebyggelse af ekstremisme blandt børn og unge*, Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme (2020). Se <https://stopekstremisme.dk/publikationer/desk-research-kortlaegning-af-viden-om-forebyggelse-af-ekstremisme-online-blandt-born-og-unge>

3.3.1 Finansieringskilder

Der er indhentet informationer om finansieringskilder til aktuel dansk forskning i antisemitisme både ved en manuel gennemgang af større offentlige og private fondes bevillinger siden 2017, samt via spørgeskemaundersøgelse og forskerdialog. Der er anvendt samme søgetermer som i den bibliometriske undersøgelse, hvor det var muligt, til at søge i nuværende og tidligere bevillinger.

På grund af det spinkle datagrundlag er det vurderet, at der ikke kan foretages en dybdegående analyse eller præsentation af data, bl.a. på grund af diskretionshensyn. Det kan imidlertid fremhæves, at respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen primært angav, at aktuel dansk forskning finansieres af basismidler. Der blev dog også nævnt enkelte bevillinger fra bl.a. Augustinusfonden og Carlsbergfondet, dog alle inden for den bredt definerede forskning i antisemitisme

Der forekommer også delvis finansiering gennem internationale netværk, hvor danske institutioner og danske forskere deltager, f.eks. institutionelle samarbejdsaftaler som 4EU+ Alliance, samt finansiering fra amerikanske eller israelske universiteter, hvor danske forskere indgår i internationalt samarbejde. Dette finansierer dog primært bestemte forskningsaktiviteter, som konferencer og seminarer, hvor danske forskere deltager.

3.3.2 Dansk deltagelse i internationale forskningsprojekter- og netværk

Aktuel dansk forskning i antisemitisme bærer præg af en høj grad af internationalisering. Nedenfor fremgår et par eksempler, der illustrerer dette.

Network for Nordic Fascism Studies (NORFAS) er et netværk af forskere med fokus på fascisme baseret på nordiske institutioner, heriblandt flere huser ved danske institutioner. NORFAS blev grundlagt i 2018 og er i Danmark affilieret med Roskilde Universitet og Københavns Universitet. Netværket afholder workshops og konferencer løbende og beskæftiger sig med antisemitisme gennem dets fokus på fascisme.⁹

Sites of Tension, Shifts in Holocaust Memory, Antisemitism and Political Contestation in Europe er et internationalt projekt, hvor et internationalt hold af forskere analyserer holocausterindring og verserende antisemitisk diskurs i skriftlige, elektroniske og digitale medier i Polen, Ungarn, Tyskland, Storbritannien og Spanien. Projektet har dansk deltagelse og administreres af Weiss-Livnat International Center for Holocaust Research and Education ved Haifa Universitet i Israel.¹⁰

3.3.3 Publiceringskanaler

I spørgeskemaundersøgelsen, forskerdialogen og den bibliometriske undersøgelse, blev der identificeret få aktuelle publiceringskanaler og forskningsprojekter. Af publiceringskanaler, falder dansk forskning i antisemitisme ofte ind under tidsskrifter og forlag, der har bredere fokus, men som også rummer antisemitisme. I Danmark og Norden er der særligt to forlag, der har fokus på jødastik (Jewish Studies)¹¹, hvor antisemitisme er et hyppigt tema.

⁹ Se <https://norfas.net/>

¹⁰ Se <https://holocauststudies.haifa.ac.il/index.php/program-features/weiss-livnat-center-projects>

¹¹ Studiet af jøder og jødedom

Nordisk Judaistik (Scandinavian Jewish Studies) blev reetableret i 2016 i Finland som en fagfællebedømt, open access e-journal, der udkommer to gange årligt¹². Nordisk Judaistik har følgende målsætning: "[to] promote Jewish studies in Scandinavia by publishing scholarly articles, surveys and documents, by reviewing recent literature, and compiling bibliographies."¹³

Rambam er et dansk fagvidenskabeligt tidsskrift, der omhandler dansk jødisk historie. Det publicerer bredt inden for kunst, kultur, litteratur og politik. Det bringer både forskningsartikler, men også debatfora, personberetninger og genealogiske fund. Artiklerne i Rambam er "fagvidenskabelige, men skrevet i en populærvidenskabelig tone". Tidsskriftet er ikke blevet udgivet siden 2019¹⁴.

¹² Nordisk Judaistik blev oprindelig oprettet i 1975 men nedlagt igen i 2008, grundet manglende finansiering og medarbejde.

¹³ Se <https://journal.fi/nj/about>

¹⁴ Opgjort maj 2022.

4. Fremtidsudsigter for dansk forskning i antisemitisme

Dansk forskning i antisemitisme er meget begrænset. Spørgeskemaundersøgelsen og den bibliometriske undersøgelse har vist, at der kvantitativt er få publikationer og få forskere, der arbejder med feltet. For at få en bedre forståelse af forskernes oplevelse af udviklingen i feltet, samt for at få deres forventede fremtidsudsigter, har der i kortlægningsarbejdet været foretaget forskerdialoger, hvor udvalgte spørgsmål og temaer er blevet drøftet.

4.1 Forskerdialog

Forskerdialogerne havde til formål at inddrage udvalgte forskere ved danske institutioner i kortlægningen.

Spørgeskemaundersøgelsen indeholdt spørgsmål rettet mod den enkelte forsker, der berører samme spørgsmål som nedenfor. Men forskerdialogerne har haft til formål at uddybe samt give et mere konkret indblik i den forventede udvikling og udfordringer inden for området. Derfor bidrog forskerdialogerne også til at validere konklusionerne i spørgeskemaundersøgelsen og den bibliometriske analyse.

Forskerdialogen var en samtale struktureret omkring seks overordnede punkter, som rammesatte samtalen, men som ikke blev fulgt rigtigt.

1. **Det faglige fokus i dansk forskning i antisemitisme:** Her fortalte forskeren om sine oplevelser af feltets faglige udvikling og fokus, herunder hvilke snitflader der er til andre temaer og fagfelter. Dette var f.eks., hvorledes antisemitisme som forskningsfelt i stigende grad falder under andre, bredere temaer som diskrimination eller racisme.
2. **Forskerens oplevelse af forskningsfeltets status:** Her fortalte forskeren, om vedkommende oplever en bevågenhed eller interesse i antisemitisme som forskningsfelt. Dette kan både være i den offentlige og akademiske debat. Der blev også drøftet forskningsaktiviteten i Danmark, og om hvorledes der er et miljø eller andre forbindelser mellem forskere.
3. **Feltets udvikling:** Her var fokus på, hvilken oplevelse forskeren har haft med forskning i antisemitisme. Særligt hvorledes de oplever det som et felt i udvikling eller tilbagegang. Der var også mulighed for at drøfte forskerens forventninger til feltets fremtid.

4. **Udfordringer:** Her kom forskeren ind på, hvilke udfordringer der er for netop dansk forskning i antisemitisme. Dette kunne være manglende finansiering, manglende faglig interesse eller konsolidering af feltet.
5. **Et frit spørgsmål,** hvor forskeren kunne angive, om de havde noget, der var særligt vigtigt at medtage i kortlægningen.
6. **Kendskab til andre forskere og forskningsmiljøer:** Her var en drøftelse af forskerens kendskab til andre forskere og forskningsmiljøer i antisemitisme i både Danmark og udlandet. Dette var også med til at give yderligere kvalificering af spørgeskemaundersøgelsen og den bibliometriske undersøgelse.

Resultaterne af forskerdialogerne ligger til grund for de følgende afsnit.

4.2 Forskernes oplevede udvikling af dansk forskning i antisemitisme

I både spørgeskemaundersøgelsen og forskerdialogen fremhævede flere respondenter, at aktuel dansk forskning i antisemitisme er præget af en manglende interesse, der er forbundet med forskningsområdets udfordringer (jf. afsnit 4.3). Der forekommer ud fra respondenterne en generel opfattelse af, at der er en negativ udvikling, hvilket er knyttet til, at aktuel dansk forskning i antisemitisme er yderst begrænset. Dette viste sig at være et gentagende problem i både spørgeskemaundersøgelsen og forskerdialogerne, hvor en enkelt endda påpegede, at man egentlig ikke kan tale om et decideret forskningsfelt i Danmark.

Flere respondenter meddelte, at interessen for antisemitisme og holocaust har været aftagende både akademisk, politisk og i offentligheden. Selvom antisemitisme jævnligt dukker op i medierne, er der således en diskrepans mellem det meget beskedne forskningsområde, der er i Danmark, og den offentlige interesse, hvilket flere respondenter også påpeger.

Det er også blevet fremhævet, at der eksisterer en vis "fatigue" over for emnet, særligt dets historiske forhold omkring 2. Verdenskrig. Der forekommer derfor en oplevelse af, at feltet af mange opfattes som mættet. Ifølge flere respondenter har det medført, at antisemitisme ikke anses som et problem i Danmark, hverken historisk eller i dag, da der er foregået en distancering af bl.a. holocaust.

"Det er ikke vores..."

Ifølge forsker lektor Sofie Lene Bak, Københavns Universitet, er evakueringen af de danske jøder i 1943 og en generel opfattelse af, at holocaust ikke foregik i Danmark, blandt hovedårsagerne til, at der ikke er større interesse for antisemitisme i Danmark.

Bak beskrev i en forskningsartikel fra 2020 situationen og årsagerne bag den manglende interesse i forskning i antisemitisme i Danmark:

"The lack of political will to fund antisemitism and racism studies in Denmark leads one to suspect that the perception that antisemitism is something 'un-Danish' – and the contention that the Holocaust never happened in Denmark – remains prevalent. Deprived of an institutional setting or established research community, interdisciplinary cooperation, and exchange between Jewish Studies and Antisemitism Studies is scant."

Kilde: Sofie Lene Bak, 'Chronicles of a History Foretold. The Historiography of Danish Antisemitism' i J. Adams og C. Hess, *Antisemitism in the North: History and State of Research* (2020), side 138. <https://doi.org/10.1515/9783110634822-008>

4.3 Forskernes oplevede udfordringer

I forskerdialogen samt spørgeskemaundersøgelsen, blev en række udfordringer gentaget uafhængigt:

1. **Manglende konsolidering:** Flere forskere påpegede uafhængigt af hinanden i forskerdialogerne, at dansk forskning i antisemitisme ikke er konsolideret omkring noget center, fagmiljø eller organisation. I stedet er det fragmenteret og person-baseret. Der findes ingen fællesmøder, seminarer eller arrangementer, der samler forskellige forskningsområder eller indgangsvinkler til antisemitisme eller generel diskrimination mod jøder i Danmark. Center for Holocaust og Folkekrigsstudier, der blev nedlagt i 2006, men efterfølgende blev drevet som hjemmeside, genererede ifølge flere respondenter og deltagere noget fokus og samling.
2. **Manglende finansiering eller særlige indsatser:** Flere forskere oplever, at både offentlige og private fonde ikke har særlig interesse i forskning i antisemitisme. Emnet har ikke en større gennemslagskraft, da det ofte ikke anses som et udpræget problem i Danmark. Der har dog traditionelt været finansiering til udvikling af undervisningsmateriale. Konkret mangler der forskningsbaseret viden om, hvordan antisemitismen i dag kommer til udtryk, hvor den opstår og hvor den findes.
3. **Politisk bevågenhed:** Det blev påpeget af flere i både forskerdialoger samt spørgeskema, at den politiske bevågenhed om antisemitisme besværliggør forskningen. Da antisemitisme berører betændte temaer som Israel-Palæstina konflikten,

integrationspolitik og ekstremisme, kan udtalelser og forskningsresultater medføre hetz eller pres for bestemte resultater.

4.4 Hvor mangler der forskning?

Der er generelt en efterspørgsel blandt forskere i mere forskning i antisemitisme som helhed. Traditionelt set har der været forskning i emner, der relaterer sig til antisemitisme: Holocaust, erindringsstudier, besættelsestiden og 2. Verdenskrig generelt og religionshistorie- og videnskab. Selvom disse har været, og til dels stadig udgør, hovedfokus for dansk forskning i antisemitisme, så er der også huller i f.eks. historieforskningen, hvor der er meget lidt forskning om antisemitisme i Danmark efter 1945.

Ved forskerdialogerne påpegede flere, at der mangler forskningsbaseret viden om, hvordan antisemitismen i dag kommer til udtryk, hvor den opstår og hvor den findes. Særligt to områder blev gentagende gange nævnt som områder, hvor vi ikke har nok forskningsbaseret viden om antisemitisme:

1. **'Ny' antisemitisme.** Hvor der traditionelt har været, og stadig er, stor fokus på antisemitisme på den yderste højrefløj, er der manglende viden om den 'nye' antisemitisme på særligt den ekstreme venstrefløj og i visse muslimske – særligt ekstreme islamistiske – miljøer.
2. **Antisemitisme i digitale og online miljøer.** Konspirationsteorier og hadtale på internettet sammenføres ofte med antisemitisme og antisemitiske ytringer.

Ovenstående områder forekommer også svagt repræsenteret – hvis overhovedet – i en sondering af data fra den bibliometriske analyse.

4.4.1 Den nye antisemitisme

Flere af respondenterne i både spørgeskemaundersøgelsen og forskerdialogerne pegede konkret på, at hvor vi har forskningsbaseret viden om, hvordan antisemitisme opstår, spredes og opererer i højreekstreme miljøer, så er det meget beskedent med forskningsbaseret viden om antisemitismen i yderligtgående venstreorienterede og i visse muslimske, særligt ekstreme, miljøer.

Den nye antisemitisme var et tema, der for alvor kom på dagsordenen mellem 2000-2010. Ofte er denne antisemitisme knyttet til et had mod staten Israel, hvor jøder holdes til ansvar for dennes handlinger, uanset deres nationalitet eller eget perspektiv. Den nye antisemitisme kan føre til vold, diskrimination og endda terror. Ifølge flere respondenter anses den nye antisemitisme som udbredt på den yderste venstrefløj og i visse muslimske miljøer, særligt de med ekstremistiske tendenser.¹⁵

Ifølge respondenterne, er den nye antisemitisme som tema underlagt en udpræget politisk bevågenhed og sensitivitet, der problematiserer ethvert forskningsprojekt.

¹⁵ Cecilie Felicia Stokholm Banke, 'Ny antisemitisme i Europa?' *DIIS Brief* 39 (Februar 2004)

4.4.2 Onlinemiljøer

Forskningsbaseret viden om antisemitisme i onlinemiljøer er ifølge flere respondenter begrænset i Danmark. Dette er til trods for, at antisemitisme forekommer i stigende omfang på digitale platforme, og især sociale medier. Den internationale NGO, Center for Countering Digital Hate, påpegede i 2021, at 84 procent af alle antisemitiske eller jødehadende beskeder på sociale medier ikke blev fjernet.¹⁶

Ligeledes opleves antisemitismen på onlineplatforme- og miljøer som et tiltagende problem. I undersøgelsen 'Experiences and perceptions of antisemitism: Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU' (2018) fra European Agency for Fundamental Rights, svarede 71 procent af de danske respondenter, at antisemitisme online er et problem og 79 procent oplever ofte negative kommentarer om jøder online, særligt i forbindelse med Israel.¹⁷

I forbindelse med covid-19 og en tiltagende tendens til konspirationsteorietiske holdninger på sociale medier og i andre online fora, påpegede flere forskere bl.a., at antisemitisme blev udbredt, særligt på grund af de verserende konspirationsteorier, der opstod, og at antisemitismen historisk har en tæt tilknytning til konspirationsteorier.

Konspirationsteorier, covid-19 og antisemitisme online

Europakommissionen udgav i 2021 en analyse af den tiltagende antisemitisme online under pandemien. Rapporten "The rise of antisemitism online during the pandemic. A study of French and German content" (2021) viste en stor stigning i antallet af antisemitiske opslag på sociale medier. Ved at sammenholde de to første måneder i 2020 (før pandemien) og de to første måneder i 2021 (under pandemien), viste der sig en syvdobling af antisemitiske opslag fra fransksprogede konti og mere end en trettendobling af tysksprogede kanaler.

I rapporten blev der fremhævet en agenda for fremtidig forskning i antisemitisme på online platforme:

1. Yderligere forskning på tværs af platforme for at forstå netværk, opførsel og publikum, der udgør onlineantisemitismens økosystem. Dette kan gøre myndighederne i stand til bedre at håndtere problemet. Særligt er der behov for bedre viden om den demografiske baggrund for antisemitisk indhold, samt hvilken effekt dette har både online og offline.
2. Der er behov for en klassificering af antisemitiske aktører, herunder en anerkendelse af, at antisemitiske aktører opererer på et spektrum mellem tydelig og tveetydig antisemitisme, samt at antisemitismen anvendes af flere ekstreme grupper, herunder islamistiske og højreekstremer.

¹⁶ Center for Countering Digital Hate, *Failure to Protect* (2021). Se <https://www.counterhate.com/failuretoprotect>

¹⁷ Experiences and perceptions of antisemitism. Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU. Factsheet – Denmark. Se https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-2nd-survey-on-discrimination-and-hate-crime-against-jews-in-eu-ms-country-sheet-denmark_en.pdf

3. Da rapporten kun fokuserede på nøgleordsøgninger, er der stadig et stort behov for en analyse af billedbaseret online indhold for at forstå den visuelle kultur omkring online antisemitisme, inklusiv antisemitiske memes.

Kilde: *The rise of antisemitism online during the pandemic. A study of French and German content*, European Commission (April 2021). Se <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d73c833f-c34c-11eb-a925-01aa75ed71a1/language-en>

5. Konklusion

I den udførte kortlægning fremstår det klart, at antisemitisme ikke er et udbredt forskningsområde i Danmark. Den aktuelle danske forskning i antisemitisme må derfor anses for at være minimal, hvilket også bekræftes selvstændigt af kortlægningens tre fremgangsmåder: Spørgeskemaundersøgelse, bibliometrisk undersøgelse og forskerdialog.

Ud fra kortlægningen kan det konkluderes, at aktuel dansk forskning i antisemitisme nærmest udelukkende er inden for de humanistiske fagområder.

Forskning i antisemitisme ved danske institutioner kan primært identificeres ud fra en bred definition af, hvad forskning i antisemitisme er. Forskningen falder derfor primært under andre, relaterede forskningsfelter- og områder. Holocaust, 2. Verdenskrig og besættelsestiden er således nogle af de mest udbredte temaer, hvor antisemitisme i forskellig grad tilhører som undertema. Selvom der traditionelt har været stor fokus på holocaust og antisemitismen omkring 2. Verdenskrig, mangler der stadig viden om antisemitisme efter 1945.

Forskning i antisemitisme snævert defineret er meget begrænset som forskningsområde i Danmark. Siden 2017 har der således blot været 19 publikationer, der har haft 'antisemitisme' i titel, nøgleord eller abstract.

Kortlægningen har identificeret en række udfordringer for dansk forskning i antisemitisme, som opleves af respondenterne: Manglende konsolidering, manglende midler og en politisering af feltet. Først og fremmest er aktuel dansk forskning i antisemitisme ikke forankret i noget center eller netværk, der samler forskningen på tværs af emner, institutioner og discipliner. Desuden oplever mange forskere, at antisemitisme og dertilhørende temaer som f.eks. holocaust, en manglende interesse for området, og at antisemitismen ikke opleves som et udbredt problem i Danmark.

Dertil er forskning og initiativer om antisemitisme underlagt en stærk politisk bevågenhed bl.a. fra både højre- og venstrefløj. Det er dog særligt den nye antisemitisme og i online miljøer, som forskerne ved danske institutioner mener, at der mangler forskningsbaseret viden om.

6. Bibliografi

A. Martin-Martin, E. Orduna-Malea, M. Thelwall og E.D. López-Cózar, 'Google Scholar, Web of Science, and Scopus: a systematic comparison of citation in 252 subject categories', *SocArXiv* (August 2018).

Action plan against antisemitism 2021-2023 – a continuation. Ministry of Local Government and Modernisation, Norway (2021)

Cecilie Felicia Stokholm Banke og Uffe Østergaard, *"Eleverne skal lære at skelne". Erfaringer med antisemitisme, antimuslimske holdninger, undervisning i Holocaust og mellemøstkonflikten i danske skoler og ungdomsuddannelser. En eksplorativ undersøgelse*, Danish Institute of International Studies, DIIS Report (Marts, 2006)

Cecilie Felicia Stokholm Banke, 'Antisemitismen har ikke været større siden 1945', DIIS Comment (Januar 2015).

Cecilie Felicia Stokholm Banke, 'Ny antisemitisme i Europa?' *DIIS Brief* 39 (Februar 2004)

Center for Countering Digital Hate, *Failure to Protect* (2021).

Experiences and perceptions of antisemitism. Second survey on discrimination and hate crime against Jews in the EU. Factsheet – Denmark, FRA European Union Agency for Fundamental Human Rights (2019)

Handlingsplan mod antisemitisme (Januar 2022)

Kit Stender Pedersen og Rikke Louise Alberg Peters, *Desk Research: Kortlægning af viden om forebyggelse af ekstremisme blandt børn og unge*, Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme (2020)

Rigspolitiets årsrapport vedrørende hadforbrydelser (November 2021)

Sofie Lene Bak, 'Chronicles of a History Foretold. The Historiography of Danish Antisemitism' i J. Adams og C. Hess, *Antisemitism in the North: History and State of Research* (2020)

The rise of antisemitism online during the pandemic. A study of French and German content, European Commission (April 2021).

Bilag 1: Spørgeskema

Kortlægning af dansk forskning i Antisemitisme

Uddannelses- og Forskningsstyrelsen foretager ifm. regeringens nationale handlingsplan mod antisemitisme, en kortlægning af dansk forskning i antisemitisme. Kortlægningen skal danne et overblik over omfang og fokus for dansk forskning i antisemitisme. Kortlægningen skal være med til at tilvejebringe en forskningsbaseret vidensressource for myndighedernes indsats og skabe et robust grundlag for en vurdering af behovet for yderligere forskningsindsats på området i de kommende år.

Kortlægningen vil tage udgangspunkt i, at dansk forskning i antisemitisme betyder (1) forskning i antisemitisme – par excellence – som foretages ved danske institutioner og (2) forskning i antisemitisme i Danmark. Det primære dataindsamlingsgrundlag for kortlægningen vil være dette spørgeskema, som er udarbejdet af Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, og som er sendt til udvalgte forskningsinstitutioner i Danmark. Skemaet bedes venligst returneres inden d. 22 april 2022.

Handlingsplanen følger definitionen af antisemitisme som aftalt i International Holocaust Remembrance Alliance: "Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund"

For at imødekomme udviklingen og virkeligheden i forskningsfeltet skelnes* der her mellem en bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme:

Brede: Forskning der omhandler bredere tematikker såsom diskrimination, racisme eller religiøse spændinger, hvor antisemitisme indgår som et undertema i større eller mindre grad. Forskning i Holocaust hvor antisemitisme ikke er hovedfokus, indgår også som del af den brede forståelse.

Snæver: Forskning der direkte omhandler antisemitisme. En tommelfingerregel er forskning (f.eks. publikationer, projekter mv.), hvor antisemitisme fremgår i titlen.

Spørgeskemaet er struktureret omkring fem overordnede elementer: (1) grundlæggende information, (2) omfang og volumen af forskning i antisemitisme, (3) fokus- og fagområder for dansk forskning i antisemitisme og (4) nuværende forskning og fremtidig udvikling og (5) øvrigt.

Spørgeskemaet rettes i første omgang til det enkelte fakultet (eller tilsvarende) og skal distribueres herfra, til relevante institutter. Bemærk, at sidste del (afsnit 5.) er henvendt til forskerne. Instituttet kan eksempelvis cirkulære spørgsmålene mhp. indsamling til fælles besvarelse i spørgeskema.

*For at få den mest tydelige kortlægning skelnes der absolut i dette spørgeskema. Derfor skal forskning i den snævre definition **ikke** inkluderes i besvarelser for den brede, med mindre andet er angivet.

1. Information

Angiv venligst om der udføres forskning i antisemitisme ved instituttet
 Handlingsplanen følger definitionen af antisemitisme som aftalt i International Holocaust Remembrance Alliance: "Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund"

For at imødekomme udviklingen og virkeligheden i forskningsfeltet skelnes* der her mellem en bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme:

Brede: Forskning der omhandler bredere tematikker såsom diskrimination, racisme eller religiøse spændinger, hvor antisemitisme indgår som et undertema

Snæver: Forskning der direkte omhandler antisemitisme

INFORMATION

Institut

Fakultet

Institution

Kontaktperson (e-mail og tlf)

Udfører instituttet (eller tilsvarende) forskning i en bred forståelse af forskning i antisemitisme?

- (1) ☐ Ja
 (2) ☐ Nej

Udfører instituttet (eller tilsvarende) forskning i en snæver forståelse af forskning i antisemitisme?

- (1) ☐ Ja
 (2) ☐ Nej

2. Omfang og volumen af dansk forskning i Antisemitisme

Besvares af instituttet (eller tilsvarende). Indtast det samlede antal årsværk for forskning i antisemitisme udført af personalet på dit institut (gælder fast og midlertidigt personale, herunder teknisk/administrativt personale og ph.d.-studerende). Bemærk at forskning i antisemitisme snævert defineret **ikke** skal indgå i svaret til den brede (og omvendt).

Handlingsplanen følger definitionen af antisemitisme som aftalt i International Holocaust Remembrance Alliance: "Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund"

For at imødekomme udviklingen og virkeligheden i forskningsfeltet skelnes* der her mellem en bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme:

Brede: Forskning der omhandler bredere tematikker såsom diskrimination, racisme eller religiøse spændinger, hvor antisemitisme indgår som et undertema

Snæver: Forskning der direkte omhandler antisemitisme

Angiv i årsværk, instituttets forskning i antisemitisme ud fra den brede definition.

Angiv i årsværk, instituttets forskning i antisemitisme ud fra den snævre definition.

3. Fokus- og fagområder for dansk forskning i antisemitisme

Besvares af instituttet (eller tilsvarende). Vi vil i Uddannelses- og Forskningsministeriet gerne vide, hvilken fokus dansk forskning i antisemitisme har. Angiv derfor venligst fagområdet forskningsaktivitet i antisemitismen falder under. Der skelnes i følgende spørgsmål **ikke** i typen af forskningsaktivitet – angiv derfor venligst fagområde uanset om der er tale om conferencebidrag, publikation eller seminar. Der må gerne anføres flere fagområder for hvert institut og for hver forskningsaktivitet (f.eks. kan en publikation falde under antropologi og historie). Angiv venligst fagområder for forskning fra 2017 og frem.

Handlingsplanen følger definitionen af antisemitisme som aftalt i International Holocaust Remembrance Alliance: "Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund".

For at imødekomme udviklingen og virkeligheden i forskningsfeltet skelnes* der her mellem en bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme:

Brede: Forskning der omhandler bredere tematikker såsom diskrimination, racisme eller religiøse spændinger, hvor antisemitisme indgår som et undertema

Snæver: Forskning der direkte omhandler antisemitisme

Beskriv kort emner, retning og fokus for instituttets forskning i antisemitisme

Ud fra den brede forståelse: Anfør hvilke fagområder den pågældende forskning i antisemitisme ved instituttet falder under (fx historie, områdestudier, international politik).

Ud fra den snævre forståelse: Anfør hvilke fagområder den pågældende forskning i antisemitisme ved instituttet falder under (fx historie, områdestudier, international politik).

4. Nuværende forskning og fremtidig udvikling

Besvares af instituttet (eller tilsvarende). Besvares gerne i dialog med videnskabeligt personale. Vi vil i Uddannelses- og Forskningsministeriet gerne have indsigt i forskningsaktiviteten vedr. antisemitisme. I den forbindelse bedes i angive de forskningsaktiviteter ved jeres institut, der siden 2017, som falder under den hhv. brede og snævre forståelse af antisemitisme. Ved forskningsaktiviteter skal det forstås i bred forstand og omfatter bl.a. forskningsprojekter, centre, grupper såvel som publikationer og konferencbidrag- og deltagelse. Angiv også projekter der er afsluttet mellem 2017 og nu, publikationer der er i peer-review eller under udarbejdelse, samt forestående konferencedeltagelse og lign. Dertil vil vi gerne høre mere om finansieringskilder samt internationale samarbejder.

Handlingsplanen følger definitionen af antisemitisme som aftalt i International Holocaust Remembrance Alliance: "Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund".

For at imødekomme udviklingen og virkeligheden i forskningsfeltet skelnes* der her mellem en bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme:

Brede: Forskning der omhandler bredere tematikker såsom diskrimination, racisme eller religiøse spændinger, hvor antisemitisme indgår som et undertema.

Snæver: Forskning der direkte omhandler antisemitisme.

Anfør venligst titel eller kort beskrivelse (max 3 sætninger), fagområde, år og type (bog, conferencebidrag mv.) af konkrete forskningsprojekter/publikationer, der i den brede forståelse omhandler antisemitisme.

Ex. 'Antisemitisme i Danmark, 1939-45', historie, 2022, bog

Anfør venligst titel eller kort beskrivelse (max 3 sætninger), fagområde, år og type (bog, conferencebidrag mv.) af konkrete forskningsprojekter/publikationer, der i den snævre forståelse omhandler antisemitisme.

Ex. 'Antisemitisme i Danmark, 1939-45', historie, 2022, bog

Hvilke finansieringskilder (fx. private fonde, basismidler etc.) er der i instituttets aktuelle forsknings i antisemitisme?

Giv venligst en kort redegørelse for eventuelt internationalt samarbejde i forskning i antisemitisme ved instituttet (samplericering, netværk, EU-midler mv.)

5. Øvrigt

Rettes til den enkelte forsker*. Vi vil i Uddannelses- og Forskningsministeriet gerne have kendskab til hvilke udfordringer og tendenser der er på området. I den forbindelse vil vi gerne høre fra de enkelte forskere på institutterne (eller tilsvarende), om deres perspektiver. Angiv gerne udfordringer du oplever, samt forslag til hvad kan gøres for at styrke dansk forskning i antisemitisme (bredt og snævert forstået).

*Instituttet kan med fordel sende nedenstående spørgsmål ud, og samle besvarelserne fra forskere i ét samlet svar i dette spørgeskema.

Handlingsplanen følger definitionen af antisemitisme som aftalt i International Holocaust Remembrance Alliance: "Antisemitisme er en bestemt opfattelse af jøder, der kan udtrykkes som had mod jøder. Retoriske og fysiske former for antisemitisme rettes mod

jødiske og ikke-jødiske enkeltpersoner og/eller deres ejendom samt institutioner og religiøse samlingssteder, der tilhører jødiske samfund".

For at imødekomme udviklingen og virkeligheden i forskningsfeltet skelnes* der her mellem en bred og snæver forståelse af forskning i antisemitisme:

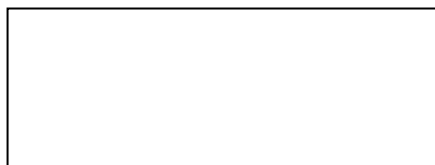
Brede: Forskning der omhandler bredere tematikker såsom diskrimination, racisme eller religiøse spændinger, hvor antisemitisme indgår som et undertema.

Snæver: Forskning der direkte omhandler antisemitisme.

Hvilke udfordringer oplever du indenfor feltet (både bredt og snævert defineret)? Fremhæv gerne udfordringer der relaterer sig til den snævre definition af antisemitisme. Det kan eksempelvis relatere sig til forskningsmidler, adgang til internationale faciliteter eller et mindre forskningsmiljø uden megen aktivitet (konferencer, seminarer mv.)

Hvilke udviklingstendenser har du set indenfor dansk forskning i antisemitisme (eksempelvis over en tiårig periode)? Dette kan f. eks være ændring af forskningsemner, forskningsfinansiering, offentlighedens opmærksomhed eller lign.

Har du kendskab til forskning i antisemitisme ved andre danske forskningsinstitutioner?

Mange tak for din besvarelse

Bilag 2: Respondenter

Spørgeskemaet blev distribueret på fakultetsniveau til alle større forskningsinstitutioner i Danmark som har videresendt til relevante institutter og centre. Der forekommer derfor svar fra både institutter og hele fakulteter.

Afdeling for Anvendt Erhvervsforskning, University College Lillebælt

Afdeling for Anvendt Forskning i pædagogik og samfund, University College Lillebælt

Afdeling for Anvendt Sundhedsforskning, University College Lillebælt

Det Natur og Biovidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet

Forskningscenter for Sundhed og Velfærd, VIA University College

Institut for Engelsk, Germansk og Romansk, Københavns Universitet

Institut for Kommunikation og Humanistisk Videnskab, Roskilde Universitet

Institut for Kommunikation og Psykologi, Aalborg Universitet

Institut for Kultur og Samfund, Aarhus Universitet

Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet

Institut for Ledelse, Politik, og Filosofi, Copenhagen Business School

Institut for Menneskerettigheder

Institut for Samfundsvidenskab og Erhverv, Roskilde Universitet

Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet

Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

Institut for Statskundskab, Syddansk Universitet

Institut for Tværkulturelle og Regionale Studier, Københavns Universitet

Juridisk Institut, Syddansk Universitet

Juridiske Fakultet, Københavns Universitet

Professionshøjskolen Absalon

Saxo Instituttet, Københavns Universitet

School of Business and Social Sciences, Aarhus Universitet